

"עוצמות"

קמפוס אקדמי בן 3 שלבים לבוגרים
עם רב גוניות קוגניטיבית (מוגבלות שכלית)

פריצת דרך הומניסטית ומדעית בהתמחות לתואר שני
במוגבלות שכלית
בפקולטה לחינוך בבר - אילן

שישה סטודנטים

לומדים לתאר ראשון רב תחומי במדעי החברה

מחקר:

אימונים אקדמיים תרמו לשיפור האינטליגנציה
של הסטודנטים בכרטייקט עוצמות

פרופ' חפציבה ליפשיץ - ראש פרוייקט עוצמות
ד"ר שושנה ניסים - רכזת הפרוייקט

"רצונות בצוק"
הצלחה אקדמית
בשלוש אחת 3

שלב ג'

שילוב בקורסים רגילים בתואר הראשון

סטודנטים עם וללא תסמונות דאון
סיימו 45 נקודות מתוך 64.
הם יקבלו תואר ראשון במדעי החברה רב תחומי

שלב ב'

העשרה אקדמית קבוצתית

קבוצה נוספת משולבת בסמינריון מחקרי לתואר ראשון "התבגרות ובגרות
של אנשים עם מוגבלות" יחד עם הסטודנטים
רגילים. מתקיימת למידת עמיתים בין שתי הקבוצות ונערך מחקר משותף.

שלב א'

העשרה אקדמית מותאמת

מכללה אקדמית
מותאמת לבוגרים עם מוגבלויות
מורכבות - בית מיטל ראשל"צ
שירה פוזנר, מעיין בן צבי
לימוד בסיסי: מבוא לסוציולוגיה
חשיבה חברתית

מכללה תעסוקתית - ציימס
ד"ר שושנה ניסים, מתניה ריגר,
מורג כראדי
קורסי לימוד: תזונה מדעית, חשיבה
חברתית, מבוא לתעסוקה

מכללה לשילוב
ד"ר אירית חן
קורסי לימוד: מבוא לפסיכולוגיה, מבוא
לסוציולוגיה מבוא לאקולוגיה,
סגור עצמי

שלב א' - העשרה אקדמית מותאמת קבוצתית

סטודנטים עם מוגבלות שכלית מגיעים לפקולטה לחינוך ב"בר אילן" ליום לימודים בן 4 שעות. **הקורסים:** מבוא לפסיכולוגיה, מבוא לסוציולוגיה, סגור עצמי, ספריה ומחשבים מועברים ע"י הסטודנטים לתואר שני במוגבלות שכלית. הסטודנטים עם המוגבלות רוכשים מיומנויות למידה אקדמית: קשב, הבנת הנשמע, הבנת מצגות, שעורי בית, ביצוע מבחן וכו' וכן אסטרטגיות קוגניטיביות: ניגודים, מטפורות, אנלוגיות, ניבים ועוד.

שלב ב': שילוב קבוצתי בסמינריון לתואר ראשון עם סטודנטים רגילים

סטודנטים בפרוייקט עוצמות משולבים בסמינריון מחקרי לתואר ראשון עם סטודנטים רגילים ועורכים מחקר משותף.

דוגמא למחקרים: **אינטליגנציה רגשית בקרב סטודנטים עם התפתחות תקינה וסטודנטים עם מוגבלות; פיתרון קונפליקטים בקרב סטודנטים עם התפתחות תקינה וסטודנטים עם מוגבלות.** מתקיימת למידת עמיתים בין שתי הקבוצות ודיון משותף על המחקר.

המטרות האופרטיביות של שלבים א', ב':

מטרות לימודיות:

- מתן הזדמנות ללמידה אקדמית לסטודנטים עם רב גוניות קוגניטיבית
- הקניית אסטרטגיות לימוד
- נגישות לספריות האוניברסיטה
- ביצוע עבודה מחקרית זוטא
- שימוש בטכנולוגיות

מטרות חברתיות:

- מפגש עם סטודנטים רגילים בקורס עצמו וכן בשעת ההפסקה
- העצמה וחזוק הדימוי, הביטחון העצמי ואיכות החיים של הסטודנטים עם המוגבלות

שלב ג' - שילוב מלא בקורסים אקדמיים של התואר הראשון מדעי החברה רב תחומי

תוך כדי היכרות עם הסטודנטים זהו 6 סטודנטים עם וללא תסמונת דאון, עם יכולת גבוהה בתחום הלשוני, בהבנה, בזיכרון וביכולת הלמידה. הם שולבו באופן מלא בקורסים אקדמיים ביצעו עבודות ומבחנים וצברו עד כה 45 נקודות מתוך 64 נקודות הנדרשות לתואר ראשון. על סמך זאת החליטה הנהלת אוניברסיטת בר אילן לרשום אותם כסטודנטים מן המניין. הם יקבלו תואר ראשון במדעי החברה רב תחומי.

מחקר פורץ דרך:

למשתתפי פרויקט עוצמות הועברו מבחני אינטליגנציה (WAIS; Wechsler, 2001) לפני 4.5 שנים וכיום. נמצא שיפור במנת המישכל בקרב הסטודנטים בשלב א,ב, -העשרה אקדמית והסטודנטים הלומדים לתואר ראשון. ב-IQ הכללי והמילולי חלק מהסטודנטים לתואר ראשון עברו את הסף העליון של המוגבלות השכלית (IQ = 70-75) ומנת משכלם נעה בטווח הגבוליות (IQ = 80.33-86.83).

הבסיס התיאורטי של פרויקט עוצמות

- לגיל הכרונולוגי באוכלוסיה עם מ"ש התפתחותית תפקיד חשוב בקביעת רמת התפקוד מעבר לגיל השכלי - בכיוון חיובי.
- למידה מתווכת - עשויה לגרום לרכישת כישורים חדשים שנעדרו מהרפרטואר הקוגניטיבי של בוגרים עם מ"ש.
- נקודת ה-Peak השיא של ההתפתחות - האינטליגנציה והכושר הקוגניטיבי בקרב בוגרים עם מ"ש עשויה להגיע לשיא בשנות ה-40 עד 45.
- בשלות, לניסיון החיים ולהתנסויות החינוכיות - תורמים להתפתחות היכולת הקוגניטיבית בגיל המבוגר (ליפשיץ, 2015; 2020).

תיאוריית ה"גיל המפצה":

Lifshitz - Vahav, (2015; 2020)

- הבדלים אינדיבידואלים בעת ביצוע מטלות קוגניטיביות של אנשים מבוגרים תלויים במשאבים הקוגניטיביים שלהם.
- Neural compensation - יכולת להגיע לביצוע מקסימלי של המטלה ע"י גיוס רשתות מוחיות אלטרנטיביות מבוגרים מסוגלים לבצע את אותה מטלה כמו צעירים, אבל תוך שימוש באסטרטגיה שונה: או שאותה רשת מוחית תפעל בדרך אלטרנטיבית או שהמטלה תתבצע אצל המבוגרים באזור מוחי שונה משל הצעירים וזהו מקור הפיצוי.

תיאוריית הרזרבות הקוגניטיביות

(Stern et al, 2012)

- השתתפות בפעילויות פנאי קוגניטיביות בגיל המבוגר (האזנה לרדיו, צפייה בטלוויזיה, משחקים, שימוש בטכנולוגיה, קורסים אקדמיים, דרמה, אומנות) - תורמת ליכולת הקוגניטיבית בטווח המידי ומפחיתה את הסיכון למחלת האלצהיימר בגיל המבוגר, הן בקרב מבוגרים עם התפתחות תקינה ומבוגרים עם מוגבלות שכלית.

תיאוריית ה-

Cognitive Activity (Wilson & Ben-neth, 2005)

- תיאוריית כושר ההשתנות הקוגניטיבי-מבני (Structural Cognitive Modifiability – SCM), ותיאוריית הלמידה המתווכת (Feuerstein & Rand, 1974) טוענות כי בכוחה של התערבות סביבתית-חינוכית מתאימה (למידה מתווכת) לחולל ביחיד שינויים קוגניטיביים-מבניים מעבר לגורמי הגיל, האטילוגיה וחומרת הפגיעה (Feuerstein, 2003; Feuerstein & Falik, 2010).

תיאוריית כושר ההשתנות הקוגניטיבית המבנית

(Feuerstein, 2008)

למידה מתווכת היא הגורם הדומיננטי בקביעת רמת תפקודו של היחיד מעבר למטען הגנטי איתו הוא נולד.